

ПІДТВЕРДЖЕННИЙ ФАКТ ВИВОЗУ МУЗЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ З ОСТРОГА ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ

У січні 1953 р. Комітет у справах культурно-освітніх установ Української РСР видав наказ про відбір книг на іноземних мовах з музейних, бібліотечних та архівних фондів республіки для їх відправки в Державну публічну бібліотеку в Ленінграді.

Питання встановлення і підтвердження фактів вивозу музейних та бібліотечних цінностей за межі України в різні періоди її бездержавної історії (здійснюваного як в межах чинного законодавства, підзаконних актів і розпоряджень тих років, так і поза тогочасним правовим полем, що не могли контролювати або на що не могли мати вплив українські чинники) були і залишаються актуальними.

У нашому випадку на слід вивезення музейних цінностей з Острозького краєзнавчого музею за межі тодішньої Української РСР у 1953 р. наведено вивчення наказів по цьому закладу стосовно оплати праці і відряджень його персоналу.

Як колишній політв'язень радянських таборів, відомий краєзнавець і етнограф Григорій Равчук аж до кінця 1955 р. міг працювати в музеї лише на посаді рахівника.

Слід віддати належне директору музею тих років Михайлу Більдіну, який не лише надав можливість Г. Равчуку – вчорашньому політв'язню – працювати з музейними експонатами, архівними та бібліотечними фондами, а й знайшов шлях хоча б частково оплачувати цю працю по кошторису науково-дослідницьких робіт – як таку, що здійснювалася у вихідні дні та в позаробочий час. Зрозуміло, однак, що обов'язки рахівника музею з персоналом півдесятка працівників і тогочасним нескладним бухгалтерським обліком навряд чи були надто обтяжливими, і Г. Равчук під патронатом директора музею (а, можливо, і іншого свого добродійника рангом вище) міг займатися науковою роботою і в свій основний робочий час, та ще й отримувати за це додаткову до основного окладу грошову винагороду.

Привертає увагу запис в книзі наказів музею від 27 лютого 1953 р. Наведемо його повністю мовою оригіналу:

«Приказ № 5 по Острожскому краеведческому музею от 27 февраля 1953 г. Во исполнение приказа Комитета №24 от 8/1. 1953 г. по отбору из музейных, библиотечных и архивных фондов книг на иностранных языках к отправлению в адрес Государственной Публичной Библиотеки, за проделанную работу произвести выплату зарплаты сотруднику Равчуку Г. Р. из расчета затраченных сверхурочных часов и выходных дней в количестве 20 ч [еловеко]/дней по

Григорій Равчук
(1895-1986)

цене 10 руб. на сумму двести рублей, согласно сметы 1953 года из научно-исследовательских средств, ст. (5). Директор М. Бильдин».

Через кілька тижнів директором музею був виданий ще один наказ: «Приказ №7 по Острожскому краеведческому музею от 14 марта 1953 г. Счетовода Равчука Г. Р. командировать на ст. Острог для отправления малой скоростью книг 3 ящиков в адрес Государственной Публичной Библиотеки, согласно приказа №24 от 8/1. 1953 Комитета. Директор М. Бильдин».

Зрозуміло, що «3 ящики» книг на іноземних мовах просто не

Музей в Острозі

Бібліотека в Ленінграді (Санкт-Петербурзі)

могли бути з числа дублетних видань, що нагромадилися в Острозькому музеї в кількох примірниках кожне. Мова йде, очевидно, про унікальні друки, які зацікавили одну з провідних книгозбірень тогочасного СРСР. Та й навіть за умови дублетності цих видань в острозькій збірці їх другі примірники, звичайно, зацікавили б будь-який музей чи бібліотеку Української РСР, але «приказ Комітета» цього варіанту їх передачі, мабуть, не передбачав.

«Государственная Публичная Библиотека», про яку йде мова в опублікованих нами вище документах це, зрозуміло, Державна публічна бібліотека імені М. Є. Салтикова-Щедріна в Ленінграді, що до революції мала назву Імператорської публічної бібліотеки, а після розвалу СРСР іменується Російською національною бібліотекою в Санкт-Петербурзі.